

پژوهشی درباره

دریای خزر و نواحی همجوار

محمود نوروزی

www.ketab.ir

سرشناسه : نوروزی، محمود، ۱۳۲۹-
 عنوان و نام پدیدآور : پژوهشی درباره دریای خزر و نواحی هم‌جوار آن/محمود نوروزی.
 مشخصات نشر : تهران: انتشارات امید صبا، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری : ۱۸۳ص: مصور: ۲۰/۵×۱۳/۵ س.م.
 فروست : مطالعات جغرافیای سیاسی؛ ۱.
 شابک : 978-600-6269-50-4
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۶۶-۱۶۹؛ همچنین به صورت زیرنویس.
 یادداشت : نمایه.
 موضوع : دریای خزر، منطقه
 موضوع : Caspian Sea Region
 موضوع : دریای خزر، منطقه -- تاریخ
 موضوع : Caspian Sea Region--history
 رده‌بندی کنگره : DSR ۲۱۶۰/۹۴:آپ ۱۳۹۶
 رده‌بندی دیویی : ۹۵۵/۲۴
 شابک اسی ملی : ۴۵۵۳۶۶۵

انتشارات امید صبا

پژوهشی درباره دریای خزر و نواحی هم‌جوار آن

محمود نوروزی

اجرا / محبوبه دلجو

ویرایش / الهام سلمانی فروغی

چاپ اول؛ پاییز ۱۳۹۶

۱۳۵۰۰ تومان

تهران، میدان هفت‌تیر، خیابان کریم‌خان زند، شماره ۲۷

کدپستی: ۱۵۱۴۷۵۸۹۱۶

تلفن: ۸۸۸۳۳۷۱۱

همه حقوق چاپ و نشر این اثر انحصاراً برای ناشر محفوظ است

۱۱	مقدمه	
۱۳	وضعیت جغرافیایی دریای خزر	۱۳
۱۴	نام‌های دریای خزر	۱۴
۱۵	تاریخ دریای خزر	۱۵
۱۷	انقراض دها و تأسیس سلسله هخامنشی	۱۷
۱۷	نام خزر در عصر فرمانروایی هخامنشیان	۱۷
۲۳	دریای خزر در عصر سلوکیان	۲۳
۲۴	پایان کار سلوکیان	۲۴
۲۶	دریای خزر در عصر اشکانیان	۲۶
۲۶	پایان سلسله اشکانیان	۲۶
۲۷	دریای خزر در عصر ساسانی	۲۷
۳۲	طوایف ایرانی مجاور دریای خزر در عصر ساسانی	۳۲
۴۳	اقوام غیرآریایی مهاجم	۴۳
۴۴	اسلام در تبرستان	۴۴
۴۵	اعراب در تبرستان	۴۵
۴۵	اعراب در گیلان	۴۵
۴۷	اسلام آوردن اهالی گیلان	۴۷
۴۸	جنبشی محلی در نواحی شمال ایران	۴۸
۵۰	سازمان حکومتی در تبرستان	۵۰
۵۱	سلسله‌های محلی‌ای که در تبرستان حکومت کردند	۵۱
۵۸	تأسیس حکومت آل‌بویه	۵۸
۶۱	سلجوقیان	۶۱
۶۳	پایان کار سلجوقیان	۶۳
۷۰	ایلخانیان	۷۰
۷۲	اردوی زرین و حاکمیت مغولان	۷۲
۷۵	اوضاع دریای خزر در دوره صفویه	۷۵
۸۸	معاهده گلستان	۸۸
۸۹	معاهده ترکمانچای	۸۹

۹۰		پیروی استعمارگران از روش های یکسان
۹۱		آزمندی روس ها نسبت به خلیج انزلی
۹۳		دریای خزر در دوره سلطه گری شوروی سابق
۹۵		اوضاع کشورهای مجاور دریای خزر
۹۷		نفوذ ترکان در شمال دریای خزر
۹۹		گسترش اسلام در نواحی خزر
۱۰۰		روسیه و سرزمین های ترکان مسلمان
۱۰۱		جمهوری آذربایجان
۱۰۲		سواحل جنوبی دریای خزر
۱۰۶		اوضاع سیاسی دریای خزر بعد از دوره قاجار تا کنون
۱۱۲		جمهوری اسلامی ایران و رژیم حقوقی دریای خزر
۱۱۳		حمل و نقل دریایی در دریای خزر
۱۱۶		پایه های دریای خزر
۱۱۹		منابع دریای خزر
۱۲۱		رودهای حوضه دریای خزر
۱۲۴		بندرها و دریاچه های دریای خزر
۱۳۰		مسیرهای آبی نواحی خزر
۱۳۳		راه آهن در نواحی دریای خزر
۱۳۴		اقوام مجاور دریای خزر
۱۳۸		موقعیت اقتصادی دریای خزر
۱۴۳		کشاورزی در ناحیه خزری
۱۴۴		لهجه های بومی نواحی خزر
۱۴۵		دین و فرق در نواحی خزر
۱۴۸		قیام ها در نواحی خزر
۱۵۳		بقاع امامزادگان در نواحی خزر
۱۵۵		دانشمندان نواحی خزر
۱۶۳		ذکر دریای خزر
۱۷۳		منابع
۱۷۷		نمایه

مقدمه^۱

صد مایلین سال پیش به جای خلیج فارس و دریاهای آرال، آزوف، سیاه و خزر دریای بزرگ، به نام تتیس^۲ وجود داشت. تتیس در واقع نام اقیانوسی بود که حدود ۱۰۰ میلیون سال قبل به صورت خلیجی گسترده در خاور سرزمینی پهناور موسوم به پانژه^۳ واقع شد و آن قاره وسیعی بود که تمام قاره‌های کنونی را در بر می‌گرفت.

دامنه دریای تتیس حدود ۱۰۰ کیلومترمربع، از شمال تا اقیانوس منجمد شمالی، از مغرب تا اقیانوس اطلس و از جنوب تا اقیانوس هند امتداد می‌یافته است.

در دوره میوسن^۴، با پدید آمدن کوه‌های متعدد در بالکان و آسیای صغیر و قفقاز، هر حوضه به مرور به صورت دریاچه درآه^۵ این غیبی و دگرگونی، در آب‌وهوا و اوضاع اقلیمی منطقه و محیط‌زیست آثار فروانی را جای گذاشت که همچنان تا عصر کنونی ادامه دارد.

۱. این پژوهش سال‌ها پیش از سواد به بیاض آمده بود لیکن در بوته تمویق ماند.

این نامه که خامه کرد بنیاد توقیع قبول روزیش باد

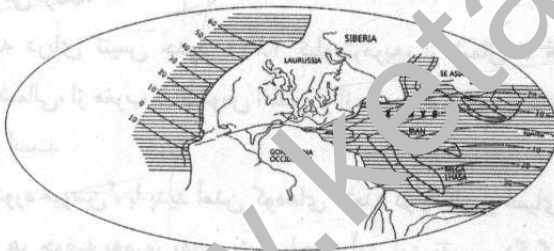
جامی

۲. Tethys: نام فرضی دریایی در دوران سوم زمین‌شناسی که گودی‌های فلات ایران را پوشانده بود.

۳. Miocene: چهارمین دوره از دوران سوم زمین‌شناسی؛ در این دوره در ایران دریاها پس‌روی کرده، رسوب‌های کم‌عمقی از نوع ماسه‌سنگ و سنگ‌های آهکی و گچ و نمک تشکیل شده، حرکات کوه‌زایی شدت یافته و قسمت‌هایی از زمین از آب خارج شده است.

تتیس طی ۲۵۰ میلیون سال رفته‌رفته ناپدید شد تا کره زمین شکل فعلی را حاصل کرد و سرزمینی چون ایران و دریایی مانند خزر از ژرفای آن برآمدند تا قسمتی از فرهنگ و تمدن بشری در مسیر تاریخ در این نقاط فراهم آید. ایرانیان از نخستین اقوامی بودند که با خزر آشنا شدند و در نواحی مجاور آن زیستند و فرهنگی پاینده در حیطه خزری به وجود آوردند.

دریای خزر به لحاظ جغرافیایی، تاریخی، سیاسی و اقتصادی موقعیت ممتازی داشته و ایرانیان پیوسته سواحل این دریا را زیر سیطره داشته‌اند و از رونشان گذشته تا به حال در حاشیه آن زندگی می‌کنند.

دریای تتیس در ۳۰۰ میلیون سال پیش